

دانشگاه اصفهان
دانشکده علوم اداری و اقتصاد

پایان نامه جهت اخذ درجه کارشناسی ارشد مدیریت بازرگانی
(گرایش مالی)

موضوع :

بررسی نوسانات قیمت سهم از سود نقدی اعلام شده

هر سهم در شرکتهای پذیرفته شده در

بورس اوراق بهادار تهران

استاد راهنما:

دکتر محسن دستگیر

استاد مشاور:

دکتر مهدی ابزری

تحقیق از:

فرزین خزدوزی

۴۰۶۵۳

زمستان ۱۳۸۰

پیشگفتار :

با توجه به رونق و فعالیت مجدد بورس اوراق بهادار تهران در سالهای اخیر ، و نظر باینکه بورس اوراق بهادار همانند یک کانال هدایت کننده منابع مالی عمل می نماید ، و قادر است در صورت آماده بودن سایر شرایط و زمینه ها موجبات هدایت منابع مالی را به سمت فعالیتهای تولیدی فراهم نماید . و به تبع آن درجهت رشد ، توسعه و شکوفائی اقتصادی کشور عمل کند . بنابراین تحقیق و کنکاش پیرامون موضوعات و مسائل گوناگونی که به نوعی مرتبط با بورس اوراق بهادار هستند ، از اهمیت و ضرورت خاصی برخوردار است . تا با بهره گیری از نتایج و پی آمدهای این تحقیقات ، در جهت استفاده مطلوبتر از این ابزار مهم گامهای مؤثری برداشته شود . از جمله مسائل و موضوعاتی که شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران با آن مواجه اند ، سیاست تقسیم سود آنهاست . اینکه شرکتهای چه نوع سیاست تقسیم سود را اتخاذ نمایند و چه ترکیبی از سیاستهای تقسیم سود را اتخاذ نمایند تا در نهایت بعنوان یک سیاست مطلوب تقسیم سود باعث افزایش قیمت سهام در بازار شود و سرمایه گذاران بیشتری را راغب به سرمایه گذاری در بورس نماید ، از دیر باز به عنوان یک مسأله عمده و مهم مطرح بوده است . بعبارتی بحث اساسی اینست که مشخص شود آیا سود تقسیمی بالقوه مفید بوده و دارای بار اطلاعاتی است .

بنابراین برای حل مسأله « بررسی نوسانات قیمت سهم از سود نقدی اعلام شده هر سهم در شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران » ضرورت می یابد . تا به واسطه شناخت این امر و ابعاد تأثیر آنها ، شرکتهای عضو بورس اوراق بهادار تهران تا حدودی دید و بینش لازم در جهت دستیابی به اتخاذ سیاست تقسیم سود مناسب را بدست آورند .

استاد محترم راهنمای این تحقیق ، جناب آقای دکتر محسن دستگیر بوده اند که زحمات و راهنماییهای ارزنده ای را در طول این تحقیق با اینجانب داشته اند . همچنین استاد مشاور این تحقیق جناب آقای دکتر مهدی ابزری ، بوده اند که زحمات و مساعدتهای بی دریغی را نه تنها در طول این تحقیق ، بلکه در طول تحصیلات دوره کارشناسی ارشد نیز با اینجانب داشته اند . لذا لازم است کمال تشکر و قدردانی را از زحمات این بزرگواران بنمایم .

همچنین بجاست از کلیه مسئولین و دست اندرکاران بورس اوراق بهادار تهران ، که در زمینه جمع آوری اطلاعات همکاری فراوانی با اینجانب داشته اند تشکر و قدردانی نمایم .
 ویراستاری ادبی و علمی این پایان نامه را به ترتیب جناب آقایان دکتر محسن دستگیر و دکتر مهدی ابزری به عهده داشتند ، از این عزیزان مجدداً تشکر و قدردانی می نمایم . همچنین از دیگر کسانی که بصورت مستقیم یا غیر مستقیم با پیشنهادات و انتقادات خود در بارور کردن این تحقیق اینجانب را یاری کرده اند تشکر می شود .

در پایان از تک تک اعضای خانواده عزیزم که همواره در طول تحصیل ، تحقیق و نگارش پایان نامه مشوق و روحیه دهنده من بوده اند و بدون حمایتهای مادی و معنوی آنها امکان انجام چنین تحقیقی میسر نبوده است کمال تشکر و سپاس را دارم .

اصفهان

زمستان ۱۳۸۰

فرزین خزدوزی

مقطع تحصیلی: کارشناسی ارشد

نام و نام خانوادگی: فرزین خزدوزی

دانشکده: علوم اداری و اقتصاد

رشته و گرایش: مدیریت بازرگانی - گرایش مالی

استاد مشاور: دکتر مهدی ابزری

استاد راهنما: دکتر محسن دستگیر

بررسی نوسانات قیمت سهم از سود نقدی اعلام شده هر سهم در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران طی سالهای ۱۳۷۷ تا ۱۳۷۹.

تاریخ دفاع: ۸۰/۱۱/۱۷

از نظر افرادی که در بورس سرمایه گذاری می کنند آگاهی از علل نوسانات قیمت سهام اهمیت به سزایی دارد و نیز مهمترین عواملی که قیمت سهام را متأثر می سازد برای افراد بسیاری حائز اهمیت است. یکی از مهمترین این عوامل، سود نقدی اعلام شده برای هر سهم می باشد. بنابراین آگاهی از رابطه بین قیمت سهام و سود تقسیمی هم برای شرکتها و هم برای سرمایه گذاران می تواند مبنای اطلاعاتی مهم را برای تصمیم گیری در اختیار قرار دهد.

بنابراین شناخت و بررسی پیرامون میزان تأثیر پذیری نوسانات قیمت سهم از سود نقدی اعلام شده هر سهم در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس تهران اهمیت و ضرورت می یابد تا اینکه مشخص شود آیا در بورس در ارتباط با قیمت سهام خریداری شده سود نقدی اعلام شده نقشی دارد یا خیر.

بدین منظور یکصد و پنجاه شرکت طی سالهای ۱۳۷۷ تا ۱۳۷۹ از میان شرکت‌هایی که در طی این سه سال سود نقدی برای تقسیم اعلام کرده بودند بعنوان نمونه انتخاب شدند که این شرکت‌های نمونه که در هفده صنعت دسته بندی شده بودند، پس از جمع آوری اطلاعات و بررسی های انجام شده و تجزیه و تحلیل آنها با استفاده از بسته های نرم افزاری موجود در برنامه **SPSS** نتایج زیر را بدست دادند: در طی این سه سال بررسی های انجام شده بیانگر از وجود رابطه معنی دار بین سود نقدی اعلام شده و نوسان قیمت سهام بودند که این رابطه طی این سه سال بیانگر همبستگی مثبت بین سود نقدی اعلام شده و تغییرات قیمت سهام بودند، باین معنی که با افزایش میزان سود نقدی اعلام شده نوسان قیمت سهام افزایش می یابد و بالعکس.

الف - ب	♦ پیشگفتار
ج - د	♦ چکیده
	فصل اول - کلیات
۱	مقدمه
۲	تعریف موضوع
۳	هدف تحقیق
۴	اهمیت و ضرورت تحقیق
۵	فرضیات تحقیق
۵	قلمرو تحقیق
۶	تعریف واژه‌ها و متغیرهای مورد مطالعه
۶	درآمد هر سهم
۷	سود هر سهم
۸	تاریفهای مرتبط با سود سهام
۱۰	قیمت سهام

فصل دوم - مبانی نظری و کاربردی تحقیق (ادبیات تحقیق)

۱۲	مقدمه
۱۴	بخش اول - مفاهیم ارزشیابی سهام
۱۴	۱-۱- بررسی رفتار سرمایه گذار و تأثیر آن بر عرضه و تقاضای سهام

۱۸	۲-۱- عوامل مؤثر بر عرضه سهام
۲۰	۳-۱- عوامل مؤثر بر تقاضای سهام
۲۵	۴-۱- قیمت و تعادل بازار
۲۵	۵-۱- مفاهیم ارزشیابی سهام
۲۸	۶-۱- مفاهیم اصلی و بنیادی ارزش
۳۰	۷-۱- مفاهیم ضمنی ارزش
۳۲	۸-۱- روشهای ارزشیابی سهام
۴۵	۹-۱- روشهای ارزشیابی سهام در سازمانهای واگذارنده سهام ، بورس اوراق بهادار ، مصوب شورای اقتصاد
	۱۰-۱- ارزیابی روشهای ارزشیابی سهام در سازمانهای واگذارنده سهام ، بورس اوراق بهادار تهران ، مصوب شورای اقتصاد
۴۸	بخش دوم - سود تقسیمی و سیاست تقسیم سود شرکتهای
۵۰	۱-۲- اهمیت سود
۵۰	۲-۲- عواملی که در تغییرات سود نقش دارند
۵۲	۳-۲- اصول و مفاهیم ماکم بر محاسبه درآمد هر سهم عادی (درآمد هر سهم)
۵۴	۴-۲- روش توزیع سود سهم
۵۵	۵-۲- عوامل مؤثر بر سیاست توزیع سود سهام
۵۸	۶-۲- سیاستهای تقسیم سود سهام و رابطه آن با قیمت سهام
۵۹	۷-۲- انواع سیاستهای تقسیم سود سهام

۶۱	۲-۸- نظرسنجی‌های مختلف دربارهٔ سیاست پرداخت سود سهام
۶۵	۲-۹- ماهیت سود سهام
۶۷	۲-۱۰- انواع سود سهام
۷۷	۲-۱۱- تاریخهای مرتبط با سود سهام
۸۲	بخش سوم - آشنائی با بورس اوراق بهادار تهران
۸۲	۳-۱- تعریف بورس اوراق بهادار تهران
۸۶	۳-۲- تاریخچهٔ بورس اوراق بهادار تهران
۸۸	۳-۳- ارکان بورس اوراق بهادار تهران
۹۱	۳-۴- ضوابط پذیرش سهام شرکتها در بورس اوراق بهادار
۹۲	۳-۵- نحوهٔ قیمت گذاری سهام شرکتهای پذیرفته شده در بورس
۹۴	۳-۶- آشنائی با شاخص کل قیمت سهام در بورس اوراق بهادار تهران (Tepix)

فصل سوم - روش تحقیق

۹۸	مقدمه
۹۹	جامعهٔ آماری تمقیق
۱۰۴	روش تمقیق و شیوهٔ جمع آوری اطلاعات
۱۰۴	فرضیه بنیادی تمقیق
۱۰۶	مجم نمونه و روش محاسبهٔ آن

فصل چهارم - تجزیه و تحلیل اطلاعات

۱۰۸	مقدمه
۱۰۹	متغیر وابسته (نوسانات قیمت سهم)
۱۰۹	متغیر مستقل (سود نقدی اعلام شده)
۱۱۰	آزمون فرضیه
۱۱۳	آزمون فرض برای سال ۷۷
۱۱۵	آزمون فرض برای سال ۷۸
۱۱۷	آزمون فرض برای سال ۷۹

فصل پنجم - نتیجه گیری و پیشنهادها

۱۱۹	مقدمه
۱۲۰	نتایج
۱۲۱	موانع و محدودیتهای تمقیق
۱۲۲	پیشنهادها
۱۲۴	♦ منابع و مأخذ
۱۲۹	♦ ضمائم

۱۰۰	جدول ۳-۱- تعداد شرکتهای جامعه آماری و نمونه های مورد مطالعه
۱۰۱	جدول ۳-۲- اسامی شرکتهای نمونه طی سالهای ۱۳۷۷-۱۳۷۹
۱۰۵	جدول ۳-۳- نحوه تجزیه و تحلیل و رتبه بندی کردن داده ها
۱۰۷	جدول ۳-۴- تعداد شرکتهای یا نمونه های مورد مطالعه

۸۱	نمودار ۲-۱- محاسبه درآمد (عایدی) هر سهم (EPS)
۱۱۱	نمودار ۱-۴- نمودار برازندگی مدل برای سال ۷۷
۱۱۳	نمودار ۲-۴- نمودار برازندگی مدل برای سال ۷۸
۱۱۵	نمودار ۳-۴- نمودار برازندگی مدل برای سال ۷۹

فصل اول

کلیات

مقدمه :

در شرکتهای سهامی یکی از مهمترین مسائل برای هیئت مدیره کسب رضایت سهامداران است تا بتوانند برای مدت بیشتری در سمت خود باقی بمانند. رضایت سهامداران نیز به دو صورت یکی بالا بردن سود جاری و دیگری افزایش قیمت سهام میسر می شود، بدیهی است که افزایش سود شرکت خود به خود باعث افزایش قیمت سهام می شود و در صورت کاهش سود یا قیمت سهام مبالغ زیادی به صاحبان سهام خسارت وارد شده بنابراین سهامداران در ابقاء هیئت مدیره و مدیران شرکت دچار تردید خواهند شد، بهر حال مدیران شرکت مسئول بالا بردن ثروت سهامداران شرکت می باشند که علاوه بر رشد سود، نحوه تقسیم سود شرکت از مسائل مهمی است که به نظر عده ای تأثیر مستقیم در افزایش قیمت سهام خواهد داشت. بعضی نظریه پردازان معتقدند قیمت سهام از نرخ سود پرداختی تأثیر پذیرفته و با تغییر در این نرخ قیمت سهام تغییر می کند، این افراد نتیجه می گیرند که شرکت باید عمده سود بدست آمده در هر سال را بین سهامداران تقسیم نماید. در مقابل عده ای دیگر از نظریه

پردازان معتقدند که قیمت سهام نسبت به نرخ سود پرداختی هیچگونه حساسیتی ندارد، بنابراین تا آنجا که ممکن است باید سود کمتری پرداخت کرد که سودهای انباشته شده را به سرمایه گذاری در جهت افزایش عواید آینده اختصاص داد. البته در میان صاحبانظران مالی بعضی معتقدند که باید بخشی از سود را تقسیم کرد و بخشی دیگر را در پروژه های مناسب سرمایه گذاری کرد.

تعریف موضوع

قیمت اوراق بهادار برابر با ارزش فعلی جریانهای نقدی آینده می باشد و نیز اینکه دارندگان اوراق بهادار در این محاسبه، ریسک مربوط به جریانهای نقدی آتی را هم مدنظر قرار می دهند در مورد سهام عادی، این جریانهای نقدی شامل سود تقسیمی، که سرمایه گذار انتظار دریافت آن را دارد و قیمت فروش مورد انتظار سهم مزبور می باشد. از آنجا که قیمت آینده سهم نیز به جریان سود تقسیمی مورد انتظار (در مقاطع زمانی آینده) بستگی دارد، بنابراین از نظر اصولی می توان مطرح کرد که قیمت سهم می تواند تابع جریانهای سود تقسیمی مورد انتظار است. حال این پرسش مطرح است که از دیدگاه تئوریک چگونه می توانیم این واقعیت را بپذیریم که تنها جریان سود تقسیمی می تواند تعیین کننده قیمت سهام باشد، در حالیکه سرمایه گذاران به صورتی آشکار به سود شرکت توجه زیادی می نمایند^۱.

از دیدگاه تئوریک، اهمیت سود تقسیمی در تعیین قیمت سهام امری بسیار روشن است. اسناد و مدارک تجربی زیادی وجود دارد که این نظریه را تأیید می کند^۲؛ در این رابطه معادله تئوریک قیمت گذاری سهم به صورت زیر مطرح می شود:

۱- علی. جهانخانی و علی. پارسایان؛ «مدیریت سرمایه گذاری و ارزیابی اوراق بهادار»، انتشارات دانشکده مدیریت دانشگاه تهران، دی ماه ۱۳۷۶، صص ۳۵۵-۳۵۸.

۲- رضا. شباهنگ، «مدیریت مالی» جلد اول، انتشارات سازمان حسابرسی، آذر ۱۳۷۶.

$$P_0 = \sum_{i=1}^{\infty} \frac{ED}{(1 + Er)}$$

که در این رابطه P_0 نشانگر قیمت فعلی سهام ، ED نمایانگر سود تقسیمی مورد انتظار و $E(r)$ برابر است با نرخ تنزیلی که ارزش فعلی سودهای تقسیمی آینده را برابر با قیمت سهم می کند .

حال می توان درک کرد که سود مورد گزارش و سود تقسیمی پیش بینی شده چگونه می تواند به سرمایه گذاران کمک کند تا بتوانند بر آن اساس جریان سود تقسیمی آینده را پیش بینی کنند . نتایج تحقیقاتی که توسط « آهارونی و سوواری » برای یک دوره ۱۳ ساله (۱۹۷۶-۱۹۶۳) سود تقسیم شده ۱۴۹ شرکت را مورد مطالعه و بررسی قرار دادند ، مبین اینست که قیمت سهام تحت تأثیر تغییرات درصد سود تقسیمی و تغییرات میزان سود تقسیمی می باشد و باعث می شود که سرمایه گذاران در دیدگاه خود نسبت به جریانات سود تقسیمی در بلند مدت تجدید نظر نمایند .

هدف تحقیق

هدف اصلی تحقیق این است که مشخص شود آیا در بورس اوراق بهادار تهران در ارتباط با قیمت سهام خریداری شده سود نقدی سهام نقش دارد یا خیر . بعبارت دیگر بحث اساسی این است که آیا افزایش سود نقدی سهام منجر به افزایش در قیمت سهام در بازار سرمایه یعنی تغییرات در سود نقدی سهام باعث تغییرات هم جهت در قیمت سهام شرکتهای مورد نظر خواهد شد یا نه . در چنین صورتی ، می توان گفت که سود نقدی بالقوه مفید بوده و دارای بار اطلاعاتی است ، بنابراین : « بررسی اینکه آیا نوسانات قیمت سهام شرکتهای عضو بورس اوراق بهادار تهران در فاصله زمانی قبل از مجمع عمومی عادی سالیانه که در مورد سود نقدی تقسیمی بین سهامداران تصمیم می گیرد ، و بعد از مجمع عمومی عادی سالیانه ناشی از سود نقدی اعلام شده هر سهم می باشد می تواند مبنای اطلاعاتی مهمی برای تصمیم گیری سرمایه گذاران بالقوه و بالفعل قرار گیرد . »

اهمیت و ضرورت تحقیق

در کشورهای در حال توسعه هسته مرکزی رشد اقتصادی و بستر لازم جهت وارد شدن در فرآیند توسعه یافتگی، تشکیل سرمایه می باشد تشویق مردم به پس انداز، سرمایه گذاری در امور تولید و تجهیز نهادهائی که این خواسته ها را برآورد سازند، نیازی است که بیش از پیش احساس می شود. تشکیل سرمایه مستلزم آنست که مقادیر قابل توجهی از منابع کشور با انحراف از تهیه کالاها و خدمات مصرفی، صرف کالاهای سرمایه ای شده و یا از پس اندازهای خارجی به شکل اخذ وام استفاده شود به بیان دیگر تشکیل سرمایه در کلی ترین شکل خود تنها براساس استقراض امکان پذیر است از آنجا که توسل به استقراض خارجی توسط دولتها هیچ گاه نمی تواند مطلوبیت تجهیز منابع داخلی و کسب مشارکت مردمی را داشته باشد، لذا تجهیز پس اندازهای داخلی تنها شرط لازم برای تشکیل سرمایه و رشد اقتصادی نیست بلکه چگونگی جذب پس اندازها و هدایت آنها به سوی سرمایه گذاری نکته مهم و قابل توجهی است یکی از مهمترین اقدامات در این خصوص ایجاد نهادهای اقتصادی سالم و کارآمد و فعال است. در کشورهای توسعه یافته، بورس اوراق بهادار بعنوان یک ابزار پر قدرت در جهت جذب سرمایه های کوچک و بزرگ مردم و هدایت آنها بسوی امور تولیدی عمل می کند. بورس محلی است که در آن سرمایه گذارانی نظیر مؤسسات صنعتی و بازرگانی و حتی دولت و شهرداریها و دیگر سازمانهای عمومی و خصوصی بعنوان یافتن شریک در سرمایه گذاری با گرفتن وام برای تأمین هدفهای خود، با اعمال سیاستهای پولی و مالی، با عرضه سهام، اوراق قرضه و سایر اوراق بهادار وارد میدان می شوند و دارندگان پس اندازهای کوچک و بزرگ می توانند با پاسخگوئی به این تقاضاها، سرمایه گذاری را میسر سازند از طرف دیگر وجود سازمانها و کانونهای تحقیقاتی که بتوانند اطلاعات مورد نیاز را برای تصمیم گیری درست سرمایه گذاران فراهم آورند، افراد بیشتری را جهت سرمایه

گذاری در اوراق بهادار به سوی بورس هدایت می کند^۱ از نظر افرادی که در بورس سرمایه گذاری می کنند آگاهی از علل نوسانات قیمت سهام اهمیت بسزائی دارد و نیز مهمترین عواملی که قیمت سهام را متأثر می سازند یکی از مهمترین این عوامل ، درآمد تعلق گرفته به هر یا EPS سهم است . بنابراین آگاهی از رابطه بین قیمت سهام و سود تقسیمی هم برای شرکتها و هم برای سرمایه گذاران می تواند مبنای اطلاعاتی مهمی را برای تصمیم گیری در اختیار قرار دهد .

فرضیات تحقیق

با توجه به اینکه هدف این تحقیق در رابطه با میزان تأثیرپذیری نوسانات قیمت سهام از سود نقدی اعلام شده هر سهم طبق مصوبه مجمع عمومی عادی سالیانه می باشد ، فرضیه تحقیق را می توان بصورت زیر بیان کرد :

« سود نقدی اعلام شده هر سهم طبق مصوبه مجمع عمومی عادی بر قیمت سهام شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران مؤثر است . »

قلمرو تحقیق

مکانی که در این تحقیق مورد بررسی و تحقیق و مطالعه قرار می گیرد ، بازار بورس اوراق بهادار تهران می باشد و محدوده زمانی که درباره آن تحقیق می شود سالهای ۱۳۷۷ الی ۱۳۷۹ می باشد و طی این سه سال شرکتهائی که برحسب نمونه گیری انتخاب شده اند مورد بررسی و تحقیق قرار می گیرند .

۱- غلامحسین دوانی ، « بورس ، سهام و نحوه قیمت گذاری سهام شرکتهای سهامی » نشر آگاه ، تهران ، ۱۳۷۷

تعریف واژه ها و متغیرهای مورد مطالعه

پاره ای از واژه ها و متغیرهای مورد مطالعه که در این تحقیق بکار می رود توضیح آنها در زیر

می آید:

♦ درآمد هر سهم (EPS)^۱

درآمد هر سهم یا عایدی هر سهم را باید با توجه به نوع ساختار سرمایه تشریح نمود. در استانداردهای حسابداری دو نوع متفاوت ساختار سرمایه شناسائی شده است و در هر مورد نحوه محاسبه و ارائه سود هر سهم تعیین گردیده است دو نوع ساختار سرمایه به شرح زیر است:

۱- ساختار ساده سرمایه: در صورتی که حقوق صاحبان سهام یک شرکت تنها شامل سهام

عادی باشد و شامل حق تقدم خرید سهام، گواهینامه اختیار خرید سهام یا اوراق بهادار تقلیل دهنده بالقوه سود هر سهم نباشد (یعنی اوراق بهادار قابل تبدیل به سهم عادی منتشر نشده وجود داشته باشد، ساختار سرمایه آن ساده تلقی می شود).

۲- ساختار پیچیده سرمایه: چنانچه یک شرکت اوراق بهادار قابل تبدیل به سهام یا گواهینامه

حق تقدم خرید سهام منتشر کرده باشد بطوریکه اوراق بهادار مزبور تأثیر تقلیل دهنده بالقوه ای بر سود هر سهم داشته باشد، ساختار سرمایه آن پیچیده محسوب میشود اوراق بهادار قابل تبدیل به سهام عادی که تأثیر بالقوه تقلیل دهنده بر سود هر سهم دارند و ممکن است موجب افزایش تعداد سهام عادی منتشر شده گردند، عبارتند از: الف) سهام ممتاز قابل تبدیل، ب) اوراق قرضه پرداختی قابل تبدیل، ج) گواهینامه حق تقدم خرید سهام، اختیار خرید سهام و سایر اوراق بهاداری که قابل تبدیل به سهام عادی می باشد و یا به موجب آن می توان سهام عادی را خریداری کرد.

1- Earning Per Share . (EPS)

♦ سود هر سهم (DPS) ^۱

سود سهام معرف آن بخش از منافع واحد تجاری است که بنا بر پیشنهاد هیئت مدیره و تصویب مجمع عمومی بین صاحبان سهام تقسیم می شود. اصطلاح سود سهام به تنهایی، عموماً به مفهوم سود نقدی سهام است اما بطور کلی، سود سهام را می توان به اشکال زیر بین صاحبان سهام توزیع کرد:

۱- نقدی

۲- غیر نقدی

۳- سهمی (به شکل سهم)

تنها توزیع سود سهام به شکل نقد و غیر نقد (غیر سود سهمی) بر دارائیهای واحد سرمایه پذیر اثر دارد و مستلزم خروج دارائی از واحد سرمایه پذیر است.

سود نقدی سهام معمول ترین شکل توزیع سود بین سهامداران است، سود نقدی سهام پس از اعلام به شکل وجه نقد پرداخت می شود. طبق ماده ۲۴۰ لایحه قانونی اصلاح قسمتی از قانون تجارت نحوه پرداخت سود قابل تقسیم توسط مجمع عمومی تعیین می شود و اگر مجمع عمومی در خصوص نحوه پرداخت تصمیمی نگرفته باشد، هیئت مدیره نحوه پرداخت را تعیین خواهد کرد ولی در هر حال پرداخت سود به صاحبان سهام باید ظرف هشت ماه پس از تصمیم مجمع عمومی راجع به تقسیم سود انجام پذیرد با توجه به مفاد قانون تجارت ایران چون سود سهام پیشنهادی به شکل نقد، پس از تصویب مجمع عمومی به سود سهام پرداختی تبدیل می گردد، منظور از تاریخ مجمع تاریخ اعلام سود است و واحد سرمایه گذار در این تاریخ می تواند سود حاصل از سرمایه گذاری را شناسائی کند.

♦ تاریخهای مرتبط با سود سهام

سود سهام قبل از پرداخت باید رسماً توسط هیئت مدیره پیشنهاد و اعلام شود. طبق ماده ۹۰ قانون تجارت تقسیم سود و اندوخته بین صاحبان سهام فقط پس از تصویب مجمع عمومی عادی جایز خواهد بود. در حسابداری سود سهام توجه به ۴ تاریخ مرتبط با سود سهام حائز اهمیت است^۱:

۱- تاریخ پیشنهاد و اعلام سود سهام توسط هیئت مدیره.

۲- تاریخ شناسایی سهام داران مشمول سود.

۳- تاریخ مؤثر شناسایی سهام داران مشمول سود.

۴- تاریخ پرداخت سود سهام.

۱- تاریخ پیشنهاد و اعلام سود سهام: در این تاریخ هیئت مدیره شرکتهای سهامی

رسماً میزان توزیع سود سهام را پیشنهاد و اعلام می دارد. طبق مفاد قانون تجارت ایران تعیین مبلغ سهام و استفاده از اندوخته به منظور پرداخت از اختیارات مجمع عمومی عادی می باشد اما این امر معمولاً به پیشنهاد هیئت مدیره و تصویب مجمع عمومی عادی صورت می گیرد. هیئت مدیره معمولاً تاریخ پرداخت سود سهام را با توجه به نقدینگی و مهلت قانونی پرداخت سود سهام تعیین می کند، قیمت سهام تا این زمان به علت انتظارات متفاوت سهامداران نسبت به سود آوری شرکت دارای روند صعودی بوده است و از این به بعد این روند کندتر می شود.

۱- البته این تاریخها در کشورهاییکه سهام بی نام دارند کاربرد دارد ولی در ایران چون سهام با نام منتشر می شوند فقط سه تاریخ مورد توجه قرار

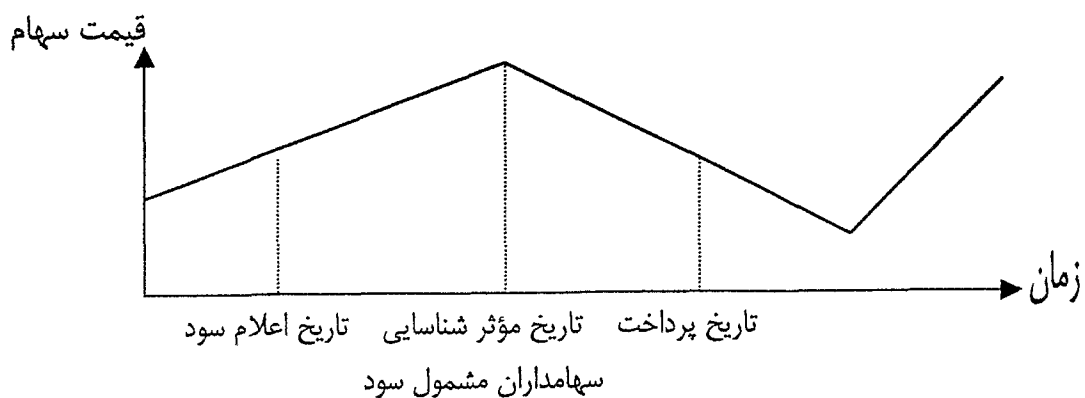
می گیرد: (۱) تاریخ پیشنهاد سود سهام (۲) تاریخ تصویب سود سهام و (۳) تاریخ پرداخت سود سهام.

۲- تاریخ شناسائی سهامداران مشمول سود: این تاریخ توسط هیئت مدیره انتخاب و

هنگام اعلام توزیع سود سهام به اطلاع صاحبان سهام رسانیده می شود. این تاریخ معمولاً دو تا سه هفته بعد از تاریخ اعلام توزیع سود سهام است. تاریخ شناسائی سهامداران مشمول سود تاریخی است که در آن لیست سهامدارانی که سود سهام به آنها تعلق می گیرد تهیه می شود، هر یک از سهامدارانی که نام آنها در آن تاریخ در دفتر سهام شرکت تهیه شده است صرفنظر از خرید یا فروش سهام بعد از آن سود سهام را دریافت می دارند.

۳- تاریخ مؤثر شناسائی سهامداران مشمول سود: به منظور ثبت آخرین نقل و

انتقالات سهام در دفتر سهام شرکت و تهیه لیست بهنگام صاحبان سهام مشمول سود تاریخ آخرین روز پذیرش نقل و انتقالات به عنوان تاریخ مؤثر شناسائی سهامداران سود اعلام می گردد. این تاریخ معمولاً سه تا پنج روز قبل از تاریخ شناسائی سهامداران مشمول سود است. بنابراین کسی که سهام را روز قبل از این تاریخ مالک شود سهم اعلام شده را دریافت می کند^۱.

قیمت سهام در فواصل بین تاریخ اعلام و تاریخ مؤثر شناسائی سهامداران سود شامل سود سهام

خواهد بود. قیمت سهام پس از تاریخ مؤثر شناسائی سهامداران مشمول سود به این دلیل که سود سهام

۱- در حال حاضر در بورس اوراق بهادار تهران تاریخ مؤثر شناسائی سهامداران مشمول سود چند روز قبل از تاریخ برگزاری مجمع عمومی عادی سالیانه می باشد.